

Historiografija (27)

Historiografija je znanost o prošlosti. Točnije o događajima koji se moru dokazati na osnovi pismenih dokumenata. U novije vrijeme se akceptiraju i drugi izvori medija ili poviđanja. Predaja je bila i u prošlosti izvornik, koji ali historiografija nije kanila, nije ni mogla poklanjati posebnu važnost (ar se nije moglo provjeriti). Potvrđeni su samo ako su imali pismenu pozadinu u izvorniku. Tako postoji zmožna povijest predane prošlosti, čudakrat legendov, poviđanja i stroga istraživanja na osnovi potvrđenih dokaza (ki ali moru biti po ki put isto falsificirani).

Mi smo jako bogati i širokogrudni u predaji, poviđanjima, legendariju, anegditijski prikazi ali dosta slabi na osnovi stroge povijesne discipline. Sumnjamo, a na drugoj strani nemamo dost pisanih dokumenata (ili je nismo još pronašli u našoj nemarnosti). Svakako je ali istina, da se u ugarskoj periodu našega skupaživljenja nije poklonilo čuda pažnje zapadnougarskim Hrvatima, a u donjoaustrijskoj ili moravskoj još manje. Sve se to nekako utopilo u k&k morju općenitih prikaza i stisnulo samo na kuriozne pojave narodnih običaja, vjerskih događaja, na opravu, muziku, običaje, posebnosti a drugo je bilo, mislilo se, slično našim susjedima.

Ono što imamo iz predaustrijjskoga vremena nam se čini kot osobni interes za svoju ili odredjenu narodnu grupu kot je to primjedba Pavla Rittera-Vitezovića u »Kronika«, Šafařkov prikaz o literaturi, općenito o narodnoj grupi od Gabriela Kolinovića Senkvičkoga, narodne jačke Kukuljević-Sakcinskoga, Stanka Vraza, Ivana Milčinskoga i Frana Kuhaća, Šušilom iz Slovačke ili prikazom naše pismenosti od Ljubičića. Matijas Běl/Beilius je u svojem djelu »Notitia

Hungariae« (1735.-1742.) prilično podrobno prikazao med drugim i naše Hrvate. Prvi, od ugarskoga znanstvenoga svita priznati i do danas čuda citirani prikaz imamo od Adolfa Mohla, dušobrižnika u Željeznu i Lovreti njegovim inauguracyjskim govorom 10., po drugi 14. 12. 1914. u Znanstvenoj akademiji Sv. Štefana u Budimpešti, naslovom »*Horvátok bevándorlása 1533-ban*«.

Pravo i točnije istraživanje i prikazivanje rezultata je započelo po priključenju pretežnoga dijela Hrvata Austrij-

sebito o skupni stariji korijeni u narodnom životu. Ta materijal je prof. Gavazzi ugradio u svoje prikaze hrvatskoga narodnoga života i čuva se u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

Bilo bi nepravilno podvaliti vrsnomu istraživaču Josef Breu-u ne čisto izrazito znanstveni poticaj disertacije za »*Kroatensiedlung im südostdeutschen Grenzraum*« 1937., kada se je čuda govorilo o »südostgrenze« nimškogovorećega prostora. Iz toga je nastala pak mjerodavna knjiga 1970., kada se je »südostdeutscher Grenzraum« prominio u »*im Burgenland und den anschliessenden Gebieten*«. Breu nam je ostao

Dvojezični nazivi sel u Gradišću (u izložbi u tvrđavi u Solunku)

skoj Republici, ne u Austriji nego u Hrvatskoj. Veliki hrvatski znanstvenik Mate Ujević, prijatelj Ignaca Horvata je u 1934. ljetu izdao prvi suvrime-niji cjelovitiji prikaz pod naslovom »*Gradišćanski Hrvati*« i tako probudio interes za tu iseljenu granu hrvatstva. Potom se je pojavila cijela pore-dica prikaza, člankov o različni tema gradišćanskohrvatskoga kulturnoga života. Med ostalom bilo je značajno prikupljanje materijala na terenu pod peljanjem Milovana Gavazzija o narodnom životu, običajima i drugi posebnosti u 30-ih ljetima, u kom projektu su naši učitelji marljivo sudjelovali, o-

vjeran, dobronaklonjen, temeljiti znanstvenik cijeli svoj život, tako i u opširnoj, vrlo ras-košno opremljenoj knjizi »*Povijest i kultura Gradišćanskih Hrvata*« 1995., izašla u Zagrebu (uredio Ivan Kampuš), kom knjigom je gradišćanskohrvatska narodna grupa dostala dostojan prikaz i u koj su zastupana sva važnija imena istraživačev gradišćanskohrvatske povijesti. Nažalost nemamo dost mjesta da bi se opisalo kako je došlo do te knjige u čijoj genzi se zrcali i politička stvarnost promjenjena u Europi 80./90. ljetima. Svakako se mora ovde navesti velika zasluga vlč. Štefana Geošića, farnika, ki je kot glav-

1 GRADIŠĆE OO ljet

piše
Nikola Benčić

ni pokretač doznao izdanje »*Die burgenländischen Kroaten im Wandel der Zeiten*«, izdanje Tusch 1986., ka se skoro poklapa s izdanjem u Zagrebu, što nije slučajno! Spomenuti moramo Tomislava Jelića, Boženu Vranješ-Šoljan, Željka Holjevca iz Zagreba i moramo uvrstiti u red povjesničarova na našu tematiku. Veliku inicijativu nam je postavio Mirko Valentić sa svojom izložbom »*Gradišćanski Hrvati*« u Zagrebu 1970. i u daljnjih devet gradova u Hrvatskoj i u Željeznu u Orangeriji. Specijalne prikaze imamo o Moravski Hrvati od Dragutina Pavličevića (1994.) i Alojza Jembriha (2017.), slovačkih Hrvata od Jana Botika.

Osloženju GH je prvi pisao od naših ljudi svoju disertaciju 1949. ljetima. Eugen Birić, a od 70-ih ljetima prošloga st. imamo cijeli red zaista vrsnih historičarova, ki su bili u službi Zemlje i doprinesli čuda općoj povijesti Gradišća i GH-ova, tako Gerald Schlag-Vorištanac, Ivan Seedoch-Štikapronac ali i Harald, njegov sin Leonard Pricker i žena Clara (narodne nošnje). Posebno se je is- ➔

➔ taknuo u akribičnom otkrivanju dokumentov i povijesnih činjenic Feliks Tobler-Rasporčan, ki je u Geošićevom i Kampuševom izdanju imao glavnu ulogu. Zvanaredno je njegovo ostvarenje o dokumenti seobe iz 16. st. u skupnom djelu mađarskoga historičara Géze Pálffyja, hrvatskoga stručnjaka Miljenka Pandžića, čim su rastirali puno magle o našem doseljenju. A da je na brojni simpoziji Tobler prikazivao gradišćansku i našu hrvatsku povijest, to ni ne moramo toliko istaknuti. Rado se spominjam na zvanarednu izložbu »*Gestochen scharf*« 2014., podnaslov »*Porträts aus der grafischen Sammlung Tobler*« u čemu se je pokazala i njegova specifična strast sakupljanja „grafičkih“ prikazov za kimi je bižao po Europi do zadnjega kuta. A u sadašnjem vrjenu, osebito na 100-ljetni jubilej Gradišća se intenzivno s velikim stručnim znanjem javlja mladi Filežac, Mihael Schreiber interesantnimi detalji iz naše prošlosti.

Istaknuti moramo još svakako istraživačko djelo Květoslave Kučerove o Hrvatima u Slovačkoj i Moravskoj, ke rezultate je objavila 1998. pod naslovom »*Hrvati u srednjoj Europi*« u MH Zagreb. I mogli bi nabrajati još veliki broj specijalnih studijov poznatih povjesničarov kulture i posebnosti GH. Svaka droptinka nam je na tom polju draga, ar ona nam daje bolji uvid i razumivanje našega povijesnoga razvitka.

Med popularne prikaze moramo ubrojiti dvojezično (nimško-hrvatsko) »*Sudbina Gradišćanskih Hrvatov*« od Bele Schreinerina prilikom 450 ljetnoga jubileja doseljenja. Naglasiti moramo ali, da je skoro svako selo, svejedno u koj je državi, izdalo svoju posebnu monografiju o selu, neka sela imaju u medjuvrjenu i dvi različne monografije (mogli bi naslutiti političku usmičenost), kade imamo jako čuđa vridnoga materijala o razvitku hrvatskoga i seoskoga života u Gradišću. □

Kulturni i živi društveni život u Celindofu

Tamburica Celindof sa zborovodjom Davidom Suttnerom

NOGOMETNO DRUŠTVO CELINDOF

Nogometno društvo Celindof osnovano je u ljetu 1924. pod imenom »Sportclub Zillingtal Wacker 1924«. Važne osobe pri osnivanju i na početku djelovanja bili su Štefan Szeli, Johann Martiska, Josef Boedi i Rudolf Bedenik. Svoje velike zasluge za nogomet u selu ima i Franz Šimatović, a na čelu društva stoji sada jur 21 ljet dugo Alfred Poepperl kao neumorna dobra duša.

Iz Celindofa došli su tri i na zemaljskoj, nacionalnoj, ali i europskoj razini poznati nogometaši: Johann Szauer (Admira Beč), ki je na žalost preminuo prerano, i to u ljetu 1970. poslije teške i smrtonosne bolesti, u tridesetom ljetu svoga žitka; Franz Tometić (SC Željzno) i Walter Suttner, ki je bio kotrig austrijske momčadi 1967. ljeta kada je Austrija dobila prvenstvo kod amaterov. Nacionalna momčad amaterov postojala je od 1926. do 1979. ljeta.

OGNJOGASNO DRUŠTVO CELINDOF

Ognjogasno društvo Celindof osnovano je u ljetu 1889. i imalo je na početku 37 kotrigov. Uzrok osnivanju bila je činjenica da je izašla 1888. ljeta državna odredba da se tribaju osnovati dobrovoljna ognjogasna društva u svakom selu. Na čelu u Celindofu bili su zapovidniki i neki muži ki su

bili nositelji lipih hrvatskih prezimen kao Tometić (Tometits odnosno Thometitsch ili Thometich), Veselić (Wesselich), Frešić (Ferschitz), Csarman; od 2011. ljeta je policijski činovnik Roman Gmašić (Gmaschich) komandant. Ognjogasno društvo Celindof dobilo je i neka važna naticanja. Iz ljeta 2001. postoji jedna fotografija na koj su oslikani ognjogasci iz Celindofa uz tadašnjega Saveznoga predsjednika dr. Thomas Klestila i Zemaljskoga poglavara Karla Stixa.

GLAZBA U CELINDOFU

Tamburica Celindof osnovana je službeno po centralnom registaru Ministarstva unutrašnjih poslov 22. aprila 1996. ljeta. Peljali su ju dosada Štefan Kokošić i njegov nasljednik Johann (Hanzi) Gludovac, a sadašnji šef se zove Heinz Grausam. Imala je mnoge nastupe u Austriji ali i u inozemstvu (Poljska, Hrvatska, Mađarska i dr.).

Limena Glazba Celindof (Musiķverein Dorfmusik Zillingtal) osnovana je 13. aprila 2011. ljeta. Na čelu joj je sada Lorenz Wesselich, a vrlo zaslužni su Rudi Horvath, ki je bio prvi predsjednik, i David Suttner, ki je kao 17-ljetni mladić preuzeo inicijativu da dolazi i u Celindofu do osnivanja limene glazbe.

Singkreis Zillingtal (Jačkar-ni krug Celindof) postoji službeno od 28. novembra 2015. ljeta. Sadašnja predsjednica je Regine Koban-Hollerer, a vrlo aktivni u okviru ovoga društva su, uz ostale osobe, Horst Bedenik, Edith Karall i Thomas Pavičić.

Podatki za ove tri seoske glazbene formacije su uzeti iz Centralnoga registra društav (Zentrales Vereinsregister) Ministarstva unutrašnjih poslov (pristupljeno: 21. aug. 2021.).

PIRAMIDA OD SLAME

U 1999. ljetu izgradilo je seosko stanovništvo Celindofa piramidu od slame po uzoru Velike Piramide faraona Keopsa u Gizi. Celindofska slamnata piramida imala je dužinu od 23 metrov, širinu od 23 metrov, a visoka bila je 14,6 metrov, ča odgovara odnosu od 1:10. Tribalo je 15.600 balov slame ke su se samo rukami stavili do vrha.

Kamen nalazio se je na vrhu Celindofske slamnate piramide i spominja na veliki trud seoskoga stanovništva ko je ostvarilo ovu tešku zadaću. Projekt peljao je na žalost jur preminuli akademski kipar mag. Heinz Bruckschwaiger iz Cikleša — uspjeh sela zabilžen je u Guinnessovoj knjigi svitskih rekordov!

(Herbert Gassner)